

जिणे फाटरीर काठीज घांसून उजवाड दिवंच्या

कोंकणी साहित्य: इतिहासीक फाटपूंय

पु तुंगेज गोंयांत येवचे पयलीं - सोळाव्या शेंकड्या आदीं - कोंकणींत बरयल्लें साहित्य आशिल्लें काय ना हे विशीं जाणकारां भितर वाद आसा. पूण सोळाव्या शेंकड्यांत क्रिस्तांव मिशनरींनी कोंकणी भाशेच्या अभ्यासाची बुन्याद मारली आनी वांगडाच कोंकणींत धर्मीक बरपावळूय निर्मिली हे विशीं कोणाक दुबाव ना.

पाद्री थॉमस स्टीफन्स (१५४९-१६१९) ह्या वावराचे मूळ पुरूस आशिल्ले. हो इंग्लीश भाशीक मनीस रोमांत वचून जेजुईत पंथांत भितर सरलो. तांकां भारतांतल्या पुर्तुगेजांच्या सत्ते खालच्या वाटारांत धावर करपाचें नेमून दिल्ल्यान तो पुर्तुगालाक वचून पुर्तुगेज भास शिकलो. उपरांत गोंयां येवन कोंकणी आनी मराठी, दोनूय भासो शिकून घेवन स्टीफन्सान मराठींत ओवी छंदांत *क्रिस्त पुराण* (१६१६) रचलें आनी कोंकणींत *दौत्रीना क्रिस्ता* (१६२२) हें क्रिस्तांव धर्माचीं मुळावीं तत्वां समजावंत सांगपी पुस्तक बरयलें.

छापखान्याची जोड मेळिल्ल्यान मिशनरींचीं कांय बरपां सतराव्या शेंकड्यांत उजवाडा आयलीं, वाचपधरानी सांबाळून उरलीं आनी आयच्या अभ्यासाप्याच्या हाताक लागूंक पावलीं. *सानु आंतोनिचीं अक्व्यां* (आंतोन्यु द साल्दाव्या, १६५५), *वनवाळ्यांचो मळो* (मिगेल द आल्मेयदा, १६५८-५९), *देवाचीं येकांय बोलणीं* (जुआंव द पेद्रोजा, १६६०) सारकेलीं बरपां म्हळ्यार साहित्यीक कोंकणीची घसघशीत गवाय.

सतराव्या शेंकड्यांतले कोंकणी बरपावळीचो हो नेट पळोवन कांय जाण ह्या शेंकड्याक कोंकणी साहित्याचो 'भांगराचो काळ' मानतात. ज्या साहित्याक लागून ह्या काळाक 'भांगराचो काळ' मानतात तें सगळें येवरोपी मिशनरींनी निर्मिल्लें. ह्या 'भांगराच्या काळांत' थळाव्या कोंकणी बरोवप्याचे लिखणेची सुलूसूच मेळना हें आमी लक्षांत दवरूंक जाय.

सतराव्या शेंकड्याचेच अखेरेक पुर्तुगेज राज्यकर्त्यांचें आनी इगर्जेचें कोंकणी विशींचें धोरण बदल्लें. राज्यकर्ते आनी थळावी प्रजा हांचे मजगतीं दिवपा-घेवपाची संवकळ जावची म्हूण थळाव्यां भितरूय पुर्तुगेज भाशेचोच पुरस्कार करचो अशें थारलें. आनी हे उपरांत कोंकणी साहित्याचे सुकतेचो काळ सुरू जालो.

इकुणिसाव्या शेंकड्याचे अखेरेक, १८९९ वर्सा, एदुआर्द जुझे ब्रून द सोज (१८३६-१९०५) ह्या मूळ गोंयच्या कोंकणी मनशान पुण्या सावन 'उदेंतेचे साळीक' हें पयलें - वयलें कोंकणी नेमाळें उजवाडावंक सुरवात केली. तांणी *क्रिस्तांव घराबो* ही पयली -

वयली कोंकणी रोमांसूय बरयली. थळाव्या कोंकणी मनशाच्या कोंकणी साहित्याचें मुळावण ब्रून द सोजान घालें अशें मानूंक खूब वाव आसा. इकुणिसाव्या शेंकड्याचे अखेरेक सुरू जाल्ली ही बरपावळ गोंय मेकळिके मेरेन चडशी गोंया भायल्यान, मुखेलपणान मुंबयच्यान उजवाडा येताली आनी कोंकणी समाजांतल्या एका खाशेल्या वर्गाची भूक ती भागयताली.

सतराव्या शेंकड्यांत इक्विझिशनाच्या काळार वा ते आदींय गोंय सोडून गोंया भायर कर्नाटकांत आनी केरळांत वसणूक करून राविल्ल्या कोंकणी मनशाच्या कोंकणी साहित्याकूय चडसो इकुणिसाव्या शेंकड्याच्या दुसऱ्या अर्दा सावनूच चंवर आयिल्लो पळोवंक मेळटा. कोंकणी समाजांतल्या कांय खाशेल्या वर्गांक ह्या साहित्यान थाकाय दिल्या तर कांय कोंकणी वर्गांनी हेर भोवसंख्य समाजाच्या भासां कडेन आपणाले अस्मितायेची नाळ जोडून घेवन आपणाली साहित्यीक भूक भागयल्या. हे भाशेन कोंकणी मनशा कडल्यान कन्नड आनी मलयाळम साहित्याची सेवा घडल्या.

आपणाक मराठी लेखून कोंकणी मनीस मराठी सरस्पतीच्या मंदिरांत घोळ्ळा तशें ताणें पुर्तुगेज आनी इंग्लीश बरपावळीकूय आपणालें योगदान दिलां. ह्या सगळ्या भासांतल्या साहित्या कडल्यान पोसवण घेवन ताची सांस्कृतीक वाड जाल्या.

'भारतीय' कोंकणी साहित्यकार:

कोंकणी चळवळीचें देणें

कोंकणी अस्मितायेचो शणै गोंयबाबांक दिश्टावो घडला तेन्ना कोंकणी समाज असो वेगळ्या वेगळ्या अस्मितायांच्या कुडक्यांनी वांटून वचून आपल्या आपल्या वर्गाच्या, पंगडांच्या कुकुरटांत जियेतालो. ताचे भितर एकवट नाशिल्लो. गोंयचे हिंदू एकामेकां कडेन उलयताले कोंकणींत पूण आपणाक मराठी भाशीक लेखताले. मुळावें शिक्षण मराठीतल्यान घेताले, वाचपा बरोवपाचो वेव्हार मराठीतल्यान करताले. गोंयच्या क्रिस्तांवांतल्या वयल्या वर्गाच्या घरांनी पुर्तुगेज भासूच घोळटाली. ह्या वर्गा खातीर कोंकणी फिरंगी भास उलोवंक नकळ आशिल्ल्या हेर थळाव्या लोकां कडेन उलोवपाची भास आशिल्ली. फिरंगी भास आपणावंक पावंक नाशिल्लो क्रिस्तांव कोंकणी कडेन अदीक जोडिल्लो आशिल्लो. रोमी लिपयेंतल्या कोंकणी बरपाचो खरेलो वाचक हो वर्ग आशिल्लो. गोंया भायर, मुखेलपणान कामा निमतान, पुणे मुंबय सारकेल्या मराठी वाटारांनी पाविल्लो गोंयकार हिंदू इल्लो करून मराठी अस्मितायेंत पुराय विराळून वतालो - मराठी जातालो: गोंयकार क्रिस्तांव, अल्पसंख्यांक समाजांचे बाबतींत घडटा तें भाशेन, रोमी लिपयेचे शिमेन आशिल्ली आपणाली कोंकणी

अस्मिताय सांबाळून जियेतालो. 'समाज्या बरोवप्या क्रिस्तांव घर्गा करी पिळगी या श्रंलीश जातालो, भारती केन्ना जाय नाशिल्लो. मंगळूराल्लो कोंकणी मनीस कन्नड लिपयेंतल्यान कोंकणी बरयतालो. दुभाय क्रिस्तांवांचें साहित्य वेगळें, हिंदूंचें वेगळें; क्रिस्तांवांचें क्रिस्तांवांनी वाचप, हिंदूंचें हिंदूंनी, स अशेंच चित्र आशिल्लें. तातुंतूय हिंदूंक कन्नड अस्मितायेच्या हारशांत आपणालें रूप पळोवंक कठीण जाय नाशिल्लें. मुखेलपणान हिंदू आशिल्लो केरळांतलो कोंकणी समाज मलायाळम लिपयेंतल्यान कोंकणी बरयतालो, आनी केन्ना केन्ना पुरायेन मलायाळमूय जावन वतालो.

ह्या फासपल्ल्या कोंकणी समाजा भितर एकवट घडोवन हाडपाचें सपन शणै गोंयबाबान पळेलें. तांणी पळेलें, कोंकणी मनशाक आपण कोण हाची जाणविकाय ना. ताचे भितर धनीपणाची भावना ना. वचत थंय तो हाका ताका बरें मागून, ल्हानपण घेवन दीस काडटा. ह्या समाजा भितर वेगळेपणां कितलींय आसूं, 'कोंकणो' - कोंकणी भाशीक - ह्या नात्यान तो एक हो विचार शणै गोंयबाबान दिलो. कोंकणी भाशे घरवींच कोंकणी भाशिका भितर धनीपणाची भावना रुजू येता आनी कोंकणी समाजाचो खरेपणानशीं विकास घडूं येता; धनीपणाचे भावनेचेर उबो आशिल्लो कोंकणी समाज घडोवनूच देशाचे उदरगतीक आमच्यांनी खरेलें योगदान दिवं येता हे जाणविकायेचेर ही नदर उबी आशिल्ली. माधव मंजूनाथ शानभाग आनी सांगात्यांनी ह्या विचाराक परिशदेची माची जोडून दिली.

शणै गोंयबाबांच्या विचारां पसून प्रेरणा घेवन आमगेल्या म्हालगड्यांनी कोंकणी चळवळ चलयली. 'एक भास - एक लिपी - एक साहित्य' हो मंत्र तांणी कोंकणी मनशाक दिलो. हालीं गोंयांत कोंकणीच्या मळार लिपयेचो वाद मदीं मदीं तकली वयर काडटा. देखून मुजरत सांगन दिसता, कोंकणी खातीर देवनागरी लिपी एक माची आशिल्ली वेगळ्या वेगळ्या अस्मितयांनी, भुगोलीक वाटारांनी वांटून गेल्ल्या कोंकणी समाजाचो एकवट साधपाची. जैतां हातासपाची ती निखटी निसण नाशिल्ली, तर भौरंगी कोंकणी समाजाच्या, भौरंगी कोंकणी साहित्याच्या एकवटाची बुन्याद आशिल्ली.

कोंकणी चळवळींतल्यान पोसवण घेवन कोंकणी साहित्य चंवरलें, तांकीवंत जालें. कोंकणी समाजाची विविधताय ह्या साहित्यांत उदेवंक लागली. कथेचेंच मळ घेवंचो. गोंय मुक्ती उपरांतच्या सुरवेच्या काळा वयली गोंयची कोंकणी कथा चडशी मध्यमवर्गियांचेंच जिवीत दाखयताली. उपरांत पुंडलीक नारायण नायक भौसाचें, मुखेलपणान हिंदू भौसाचें, जिवीत घेवन ह्या दिश्टी पडूंक लागलें. मागीर महाबळेश्वर कथांनी क्रिस्तांव भौसाचें रूप दिश्टी पडूंक लागलें. मागीर महाबळेश्वर सेल आयलो. तामेल्या कथां बरवीं कारवायच्या कोंकणी भौसान, कारवायचे कोंकणी भाशेन कोंकणी साहित्यांत रिग मेळयली. प्रकाश पर्येकारांली कथा सत्तर्पंतल्या भौसाचें जिवीत, भौसाची भास घेवन आयली. कोंकणी भाशेचें केदें व्हाडलें जैत हें. हे तरेचें साहित्य फक्त कोंकणींतल्यान, कोंकणींतल्यानूच येवं येतालें. ह्या जैताचें श्रेय सता कोंकणी चळवळीक.

कोंकणी चळवळीक लागून आयज कोंकणी साहित्याची न्हंय जावन ही भारतीय साहित्याच्या घर्गाक मेळ्ळ्या. कोंकणी चळवळ

जावंक नाशिल्ली, वेगळ्या वेगळ्या कुकुटांनी जियेवपी कोंकणी मनशाक आपणाले कोंकणी अस्मितयेची जाण जावंक नाशिल्ली जाल्यार आयज कोंकणी साहित्याची वेगळी वेगळीं तळींच आमकां खंय खंय दिश्टी पडपाची हें आमी विसरूंक फावना.

आयजो कोंकणी साहित्यीक म्हळ्यार, रवीन्द्र केळेकारांच्या उतरांनी, कोंकणींतल्यान बरोवपी एक भारतीय साहित्यीक. हें थान जण एकल्या कोंकणी बरोवप्याक आसूंक जाय.

कोंकणी साहित्याचे, कोंकणी चळवळीचे इतिहासीक फाटभुंयेची जाणविकाय कोंकणी बरोवप्याक आसप गरजेची. हातूंतल्यान आमी खंय आशिल्लीं, खंय पावल्यांत, आनी आमकां खंय वचपाचें आसा हे विशीं आमकां नदर मेळूंक पावतली आनी आमची लिखणी अदीक जापसालदार, अदीक तांकीवंत जातली.

साहित्याची साधना

साहित्य म्हळ्यार जिविताचो हारसो. साहित्यांत समाजाचें रूप दिश्टी पडटा तशी साहित्यकाराची जिविता विशींची नदरूय उकती जाता. बऱ्या साहित्याक जिविताची साधना गरजेची. आमचें जिवीत जितलें तेजिश्ट तितलें आमचें साहित्य गिरेस्त आनी प्रभावी जाता. बरो साहित्यीक संवेदनशील आसता. ताका सगलें 'लागता', बारीक बारीक गजाली दिश्टी पडटात. तो/ती आपणाल्या अणभवां कडेन प्रामाणीक आसता. जीवन साधना साहित्यीकारचीं मुल्यां घडयता. जायते फावटीं ह्या मुल्यांक आनी पारंपारीक मुल्यांक पडना. ह्या संघर्शांतल्यान साहित्यकृती आकार घेता. आनी साहित्य निर्मणेची ही प्रक्रिया साहित्यकाराचें व्यक्तिमत्त्वूय घडयता.

साहित्यकाराक स्वाध्यायूय खूब गरजेचो. बरोवप एक कला: ही कला म्हज्यांत आसा; एक दीस केन्ना तरी म्हाका बरोवपाची प्रेरणा मेळटली आनी म्हज्यांतली ही कला फळटली अशें लेखून, (रॉलीं बार्थाचीं उतरां उरणीं घेवन) 'happy owners of talent' कशीं जियेवन आमी बरीं साहित्यीक जावंक पावचीं नात. आमचे कडल्यान बरें साहित्य निर्माण जातलें जाल्यार आमचे भितर आशिल्ले कलेक, प्रतिभेक उदक सारें मेळत रावंक जाय. वाचनांतल्यानूच बरें साहित्य खंयचें आनी कसलें, बरें साहित्य बरें कित्याक सारकेल्या प्रस्नांच्यो जापो इल्ल्यो इल्ल्यो करून आमकां आपले आपण होलमूंक लागतात. हो/ही समिक्षक आमची लिखणी सक्षम करता.

जायते फावटीं, बरी साहित्यकृती वाचले उपरांत, प्रभावाचें वागें पडिल्ले तरी, वाचतल्याची लिखणी मोनी जाता. पूण अशे तरेचे कितलेशो प्रभाव पचोवन बरोवप्याची लिखणी अदीक तांकीवंत जाता. किर्तें तरी नवें निर्माण करूंक पावता. 'The Anxiety of Influence - a Theory of Poetry' (१९७३) ह्या समिक्षेच्या मळार खूब गाजिल्ल्या पुस्तकांत हॅरल्ड ब्लूम एक म्हत्वाचो विचार मांडटात. ते म्हणटात, कवितेचो इतिहास आनी कवितेचो प्रभाव ह्यो दोन गजाली एकमेकां पसून वेगळ्यो काडूंक नव. कवितेचो प्रभावूच कवितेचो इतिहास घडयता. आनी हें ब्लूम आपणाल्या पुस्तकांत सिद्ध करून दाखयतात.

देखून, आमचे साहित्यकृतीची साहित्याच्या इतिहासांत कुर

उत्तरी जाल्यार हेरांच्या साहित्यकृतींचो प्रभाव आमचेर पडूंक दियव गरजेचो. बरी साहित्यकृती मळमांतल्यान पडना. वेगळ्या वेगळ्या प्रभावांचें उदक सारें मेळटकच थळावे मातयेतल्यान ती कोमता.

बरपाखरी कोंकणी मनीस उभयोच तीन तरी भासो बरोवंक वाचूंक जाणा आसता. हे गजालीचो फायदो कोंकणी मनशाचे साहित्य साधनेक मेळ्ळा, आनी मेळत रावंक जाय. गोंयच्या कोंकणी साहित्याक कोंकणी भाय मराठी, गुजराथी, हिन्दी, उर्दू, पुर्तुगेज, फ्रँच, इंग्लीश ह्या भासांतल्या साहित्याची पोसवण मेळ्ळ्या. हे भायर कर्नाटकांतल्या कोंकणी साहित्याक कन्नड भाशेंतल्या साहित्याचें आनी केरळांतल्या कोंकणी साहित्याक मलयाळम भाशेंतल्या साहित्याचें सारें मेळ्ळां. साहित्यीक संस्कारांची ही विविधताय कोंकणी साहित्य समृद्ध करीत आयल्या. तुमी तरणाट्या बरोवप्यांनी साहित्यीक संस्कारांचे विविधतायेचें हें दायज अशेंच मुखार व्हरूंक जाय. तेन्नाच तुमच्या हातांतल्यान कोंकणी सरस्पतीची बऱ्यांतली बरी सेवा घडूंक पावतली.

साहित्याच्या स्वाध्यायांत आनीक एक गजाल खूब म्हत्वाची - भाशेच्या अभ्यासाची. आमी आमचे भाशेंत बरयतात हाचो अर्थ, आमकां आमची भास पुराय येता, तातूंत शिकपाचें काय ना, असो जाता? भोंसिन्योर सेबाक्तिांव रुदोल्फ दाल्गाद, राणै गोंयबाब, ज्योर्की आंतोन फेर्नादीश हांगेलो वावर बारीकसाणेन पळयतात. दाल्गादाच्या कोशांनी, कोंकणी म्हणींच्या तांगेल्या संकलनांत पाना कणकणी कोंकणीचो अभ्यास तुमकां दिश्टी पडटलो. राणै गोंयबाब आनी ज्योर्की आंतोन फेर्नादीशांचीं बरपां वाचतना तुमकां होलमतलें, हांणी फकत आपणाले जिबे वयली कोंकणी बरपांत हाडूंक ना. वेगळ्या वेगळ्या कोंकणी बोल्यांतली मुजरत वेंचून काडिल्ली उतरावळ तुमकां तातूंत मेळटली. हालींच, 'बिम्बा'च्या दिवाळी आंकांत महाबळेश्वर सैसांची *हयवण* आनी दामोदर मावज्यांची *तुनामी सायमन* ह्यो दोन नवलकाणयो उजवाडा आयल्यात. ह्या नवलकाणयांतले भाशेचें बारीक निरिक्षण करात. कुंबार आनी नुस्तेकारांचे भाशेचो अभ्यास तुमकां दिश्टी पडटलो.

भाशेच्या अभ्यासांत बरपाचे रितीचोय अभ्यास येता. देवनागरी वा रोमी लिपी आयली म्हूण देवनागरी वा रोमींतल्यान कोंकणी बरोवपाची रीत आपशीं येना. ही रीत बरोवपाचे परंपरेंतल्यान घडिल्ली आसता. ती शिकची पडटा. पूण बरपाचे परंपरेंत भितर सरूंक आमी उणी कित्याक पडटात? 'छापपाच्या वेळार संपादपी घालतले शुद्धलेखन निटाचेर' ही भुमिका चडश्या कोंकणी बरोवप्यां भितर कित्याक पळोवंक मेळटा? सोदून काडुंया.

कांय सुचोवण्यो

गोंय मेकळिके उपरांत मडगांवां 'कोंकणी भाशा मंडळ' स्थापन जालें. भाशा मंडळ कोंकणी बरोवप्यांचीं शिबिरं घेतालें. ह्या शिबिरांनी तरणाटे बरोवपी आपणालें बरप वाचून दाखयताले आनी ताचेर चर्चा जाताली. असल्या कार्यावळींक लागून कोंकणीच्या मळार एक साहित्यीक वातावरण तयार जाल्लें. हे तरेच्यो कार्यावळी साहित्याचे वादीक खूब गसलेच्यो. तरणाट्या बरोवप्यांनी अग्रअग्रपल्या कॉलेजांनी वा कॉलेजां भायर मंडळा घडोवन तातूंतल्यान असल्या साहित्यीक चर्चांक त्रास मेळोवन दिवपाची आसतना खूब गरज आसा. नव्या

बरोवप्यांक म्हलामड्या बरोवप्यांचें मार्गदर्शन मेळूंक पावलें जाल्यार तांच्या बरोवप्यांतल्या खाशेलेपणांची आनी उणेपणांची जाणविकाय जावन बरोवप्याची वाड बरी जाता. ही मागणीय असल्या मंडळांतल्यान जावं येता. खरें म्हळ्यार 'युवा साहित्य संमेलन' कांय प्रमाणांत तरणाट्या बरोवप्यांची ही गरज भागयता. पूण हें संमेलन वसांतल्यान एक खेपेच घडून येता. असले तरेच्या कार्यावळींनी सातय आसूंक जाय. साहित्याचे वादीक सस्त साहित्यीक सांगात गजवेचो. 'सुनापरान्त' दिसाळेंय तरणाट्यांच्या कथांचें, कवितांचें म्हलामड्यां कडल्यान परिक्षण करून घेता. पूण नेमान मेळून एकामेकांक एकामेकांचें साहित्य वाचून दाखोवप, ताचेर चर्चा करप, समिक्षा घडोवन हाडप, वाविल्ल्या बऱ्या पुस्तकाचेर भासाभास करप, हातूंतल्यान जें घडूंक पावता तें आनीक कित्यांतल्यान घडूंक पावना. देखून, साहित्य मंडळां घडोवपा विशीं तरणाट्यांनी गंभीरपणान विचार करचो अशें म्हाका मुजरत सुचयन दिसता.

आयज गोंयांत तरणाट्या कोंकणी बरोवप्यांक प्रसिद्धी मेळपाक वेळ लागना. 'सुनापरान्त', 'बिम्ब' सारकेल्या नेमाळ्यांनी तरणाट्यांचें बरप रोखडें छापून येता, आनी गोंय ल्हान आशिल्ल्यान बरोवप्याचें नांवूय रोखडें वाचप्याचे वळखीचें जाता. रेडियो, टेलिविजन, नाटक सारकेलीं माध्यमांय तरणाट्या बरोवप्यांक वाव दितात.

प्रसिद्धी वायट अशें म्हाका म्हणपाचें ना. पूण हांगा एक भंय आसा ताची जाणवीक हांव तुमकां करून दिवंक सोदतां.

आयज मनीस जिणेचीं चडशीं मळां बाजारीकरणाचे भकीक पडल्यांत. 'मागणी तशी पुरवण' हो बाजारीकरणाचो नेम साहित्याच्या मळारूय मूळ धरूंक लागला. ह्या नेमांत आमी फारावचीं नात हाचो भरवंसो आसा? लोकांक आवडटा तेंच आमी दीत रावलीं जाल्यार मतींत दवरिल्लें बरें, कांय काळ लोक आमकां माथ्यार घेवन नाचतलो, उपरांत एक दीस ल्हव सकल दवरतलो. तेन्ना नवें कितें दिवपाची तांकूय आमच्यांत उरचिना. अशें जाल्लें नाका आसल्यार नव्या बरोवप्यांनी ताळ्यां पसून मातशें पेल्यान रावन आपलो पिंड वळखुपाचो सुरवे सावन यत्न करूंक जाय. हे भाशेन साहित्य निर्मणी करतात तांच्याच बरपांत तेज येवंक पावता हें आमी विसरूंक फावना.

हांगा संकर रामाण्यांचो उगडास केले बगर रावं नज. तरणाट्या बरोवप्यांच्या काव्यांत 'स्याक' दिश्टी पडटालो तेन्ना तांकां खूब आनंद जातालो आनी ह्या कवीक ते 'साधने'ची वाट दाखयताले. केन्नाय ह्या कवीचें 'पारजत' (आदल्या 'सुनापरान्तां'तलें एक ललीत गद्य बरपांचें सदर) सारकेल्या सदरांत वाचप्यांचें मनोरंजन करपी बरप उजवाडा येतालें तेन्ना रामाणी अस्वस्थ जाताले आनी रोखडेच चीट बरोवन त्या कवीचो कान पिळटाले. सांगातां, 'असलें हे मुखार बरोवं नाकां, लोकांनी 'बरें बरयलां' म्हळें जाल्याकूय.' माथ्य बोरकार, परेश भेंडें कामत सारकेल्या आमच्या कवींच्या घड्यांत रामाणीचें खूब योगदान आसा. साधनेक पर्याय ना हें पुरायेन होलमल्ल्यानूच हे कवी कोंकणीक बरी कविता दिवंक पावल्यात.

कविता, कथा - कादंबरी, निबंद सारकेल्यो प्रकारांतल्यान उपलें

जावपी सर्जनशील साहित्य साहित्याचे म्हणजे असा, तुम्हाला ना-पूण साहित्याक आनिक्य एक अंग आसा, जाका सामान्यतायेन 'गिन्यान साहित्य' म्हणटात ते तरेच्या बरपांचें. कोंकणी भास आयज वाचप्यांची सर्जनशील साहित्याची भूक कांय प्रमाणांत भागयता. पूण गिन्यान साहित्याची भूक? दुसऱ्या भासांतल्या साहित्या वरवीं आमकां ती भागोवची पडटा. आमी सदांच अशें चलूंक दितलीं? हाचेरूय विचार जावपाची गरज आसा. मुजरत सांगूंक जाय, आठवे वळेरेंत आसपाव जाल्ल्या भासांचे तुळेंत हांगा कोंकणी खुब फाटीं आसा. कितलो तेंप कोंकणीक ही उवेखणी परवडटली?

आपणाले आवडीचो विशय वेंचून काडून, ताचो खोलायेन अभ्यास करून त्या विशयाचेर कोंकणीत बरोवन गुमच्यांनी कोंकणी साहित्यांत तोलामोलाची भर घालूं येता. श्रीकांत शंभू नागवेंकार खगोलशास्त्रांतले विशय घेवन कोंकणीत बरयतात. हे भाशेन आमीय आमचे आवडीच्या विशयाचेर बरोवन कोंकणी समाजांतले कोंकणी भाशेचे बुन्यादीक अदीक घटपाण हाडूं येता. हेर भासांतल्यो उतरावळी अणकारून कोंकणीत हाडपाचो वावर करचे परस, विशयाच्या हाताळपांतल्यान कोंकणी उतरावळ निर्माण करप म्हजे नदरेन अदीक अर्थपूर्ण.

साहित्य सेवे खातीर आमच्यांनी अणकाराचेंय मळ वेंचून काडूं येता. सुरेश आमोणकारांची देख हांगा घेवपा सारकी. सुरेशबाब खूब उसरान - निवृत्ती उपरांत - कोंकणी साहित्याच्या मळार सक्रीय जाले. तांणी अणकाराचें मळ वेंचून काडलें आनी धम्मपद, श्रीमद्गवद्गीता, तिरुक्कुरळ, ज्ञानेश्वरी ह्या तत्वगिन्यान विशयांतल्या ग्रंथांचे तोलामोलाचे अणकार तांणी कोंकणीक दिले. धम्मपदाचो अणकार करचे पासत सुरेशबाब पाली भासूय शिकले.

ही देख तरणाट्यांनी घेवपा सारकी. मामा बरेकरांनी शरतचंद्रांच्यो कादंबऱ्यो मूळ बंगालींतल्यान मराठींत हाडून भारतीय साहित्याचे वाडीक आपणालें योगदान दिलां. हे भाशेन तुमीय दुसरे भाशेंतलो एक बरोवपी वेंचून काडचो आनी ताच्यो साहित्यकृती कोंकणीत हाडच्यो. नीट मूळ भाशेंतल्यान. गरज पडल्यार ती भास शिकून. रमेश लाडूय अशेच जाणटे पिरायेर कन्नड भास शिकल्यात आनी वेंचीक कन्नड कथा साहित्य तांणी कोंकणीत हाडलां.

अणकार एक शास्त्र, तशीच ती एक कलाय, केळोवपा सारकी. अणकार करप सोंपे निखालूस न्हय. बऱ्या अणकारांचीय कोंकणीक आयज गरज आसा.

वीस-एक वर्सा फाटीं, १९८७ वर्सा, स-एक वर्सांच्या अखंड संशोधना उपरांत तयार जाल्लें रवीन्द्र केळेकारांचें महाभारताचें अनुसर्जन उजवाडा आयिल्लें. हे उपरान्त 'कोंकणीत महाभारत आसा' अशें आमकां म्हणपाक मेळ्ळें. पूण, 'कोंकणीत महाभारत आसा' म्हणटना कोंकणीत असलें रामायण ना ही जाणविकाय म्हाका तरी तोंपले बगर रावना. हें उणें भरून काडपाक एक व्यासंगी अनुसर्जक मुखार येवपाची गरज आसा. असल्या वावराक माथें मारपाची तयारी आसा व्हय तरणाट्यां भितर?

कोंकणीन आयजवेर जें जें कितें मेळयलां तें झणडून मेळयलां. ह्या झणडुपान आमच्या कांय लेखक कवींक घडयल्यातूय. हांव

कोंकणीनो 'रायटर' न्हय, हांव कोंकणीचो 'फायटर' ... हांव 'रायटर' जालां तो म्हज्यातल्या ह्या 'फायटर'क लागून' अशें रवीन्द्र केळेकार संद मेळ्ळ्या तेन्ना सांगीत आयल्यात. कोंकणी खातीर झगडुपाचे दीस सोंपले व्हय? कोंकणी 'जाली' - तिका साहित्य अकादेमीची मान्यताय मेळ्ळी, ती राजभास जाली, आठवे वळेरेंत पावली... कोंकणींतल्यान आतां पीएचडी मेरेनचें शिक्षणूय मेळोवं येता... आनीक कितें जाय? - अशें तुमकांय दिसता जाल्यार हांव तुमकां 'तरणाटीं' म्हणचेंच ना.

म्हज्या बुरगेपणांत गोंयांत कोंकणी 'दिश्टी पड नासली' जायत, कानार तरी पडटाली. आयज, राजभास कोंकणी आशिल्ल्या कोंकणीच्या ह्या 'मूळपिठांत' त कोंकणी आडवादानूच दिश्टी पडटा तें जालेंच, इल्ली इल्ली कानार पडपाचीय ती पातळ जावंक लागल्या. पोरुं वर्सांच्या मे म्हज्यांत The National Commission for Religious and Linguistic Minorities चे कांय वांगडी गोंयांत आयिल्ले. तांणी पत्रकारां कडेन उलयतना सांगिल्लें, आयज गोंयांत कोंकणी अल्पसंख्यांकांची भास जाल्या; कोंकणी परस इंग्लीशूच गोंयांत अदीक घोळटा.

पर्यटन उद्देग गोंयचो एक म्हत्वाचो उद्देग. ह्या उद्देगाच्या बरेपणानूय गोंयच्यान कोंकणी पातळ जायत वचून इल्ली इल्ली नाय जावं येता. समाजभासविज्ञानाच्या अभ्यासांत हे तरेच्यो कितल्योश्यो देखी सोदल्यार मेळट्यो. गोंयच्या कांय सुपरमार्केटांनी भितर सरल्यार तुमकां रशियन भाशेंतल्यो पाटयो दिश्टी पडटल्यो. कोंकणीत मात एकूय पाटी दिसची ना. विचारल्यार जाप मेळटली, कोंकणी मनशाक इंग्लीश कळटा, रशियन मनशाक कळना... गोंय राज्याचे ट्रीफिक पुलीस STOP आनी थांबा न भागयतले. कित्याक? कोंकणी मनशाक थांबा कळना जाल्यार STOP तरी कळटाच, म्हणूनूच मूं... बारीक पळेल्यार, कोंकणी वाटारांत कोंकणीचीच व्हडलीशी गरज ना. इंग्लीश, घडये मराठीय, हांगा चड जाणांक कळटा, खरें मूं? हें पळोवन तिडक येना, पेटून उठनात तांकां तरणाटीं म्हणूं येत? 'जिणे फातरीर काळीज घांसून' उजवाड दिवंया मंगेश पाडांवाकारांनी तरणे पिरायेर बरयल्ले एके कवितेंतल्यो ह्यो वळी पळेयात -

'करीं माझ्या दीप युगांचा रे / उरीं मानव दिव्य उदयांचा रे...'
साहित्याच्या दायजाची, साहित्यिकाचे जापसालदारकेची ही चूड तुमच्या हातांत आसा मूं? फाल्यांचो तेजिश्ट मनीस तुमच्या काळजांत बसला मूं?

मनोहरार्या सददेसाय तरणेपणांत बरयल्ले एके कवितेंत म्हणटात,
(खूब खूब करचें आसा...)

जिणे फातरीर काळीज घांसून/वीज जगाक दिवंची आसा.

केदो हावेस, केदो उमाळो भरला ह्या दोनूच वळींनी!

ह्या ऊंच हावेसाची आमच्याय काळजांत सुलूस घेवंया आनी कोंकणी सरस्पतीचे सेवेक लागुंया.

१६ फेब्रुवारी २००८ ह्या दिसा जवळ्या 'युवा कोंकणी साहित्य सम्मेलनाच्या अध्यक्षपदा वयल्यान केल्लें उलोवप.